

ΣΥΧΕΔΙΑΣΜΙΑ  
DE  
JVDICIO CAESA-  
REO FORESTALI  
NORICO,

in specie ita dicto,

Vom

Kayserl. besreyten Nürnbergischen

Forst-Bericht /

an Seiten des Reichswalds SEBALDI,

QVOD

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA,

EX DECRETO

MAGNIFICI

CTORVM ORDINIS,

IN

CELEBERRIMA VNIVERSITATE ALTDORFFINA

LOCO

DISSERTATIONIS INAUGVRALIS,

SOLENNI ERVDITORVM DISQVISIONI

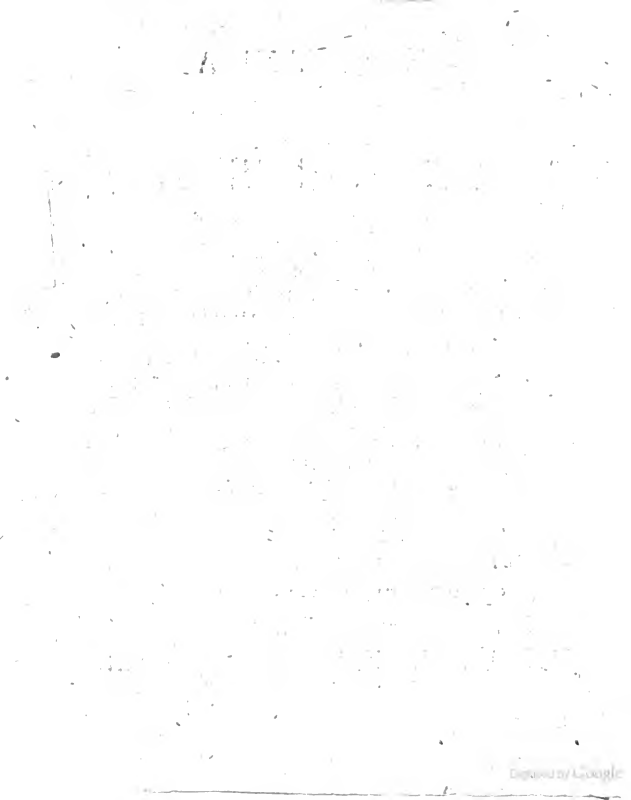
EXPONIT

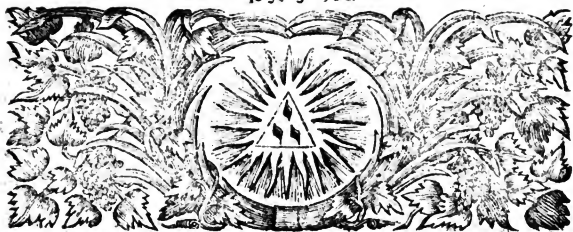
JOHANNES SIGISMVNDVS Schreiber /

WEHRDA-NORICVS.

AD D. JVNII, ANNO MDCCXI.

RECVDIT JODOC. GVIL. KOHLESIUS, ACAD. TYPOGR. AN. MDCCXV. |





# PRÆFAMEN.



*Um viam pandimus ad Dissertationem nostram sive quidam hoc, Monitore certè opus erit, qui in limine Lectorem Benevolum & de Instituto & de Elaboratione edoceat, ne fortè auctori Consilium ab eo alienum adscribatur, aut graviori, quam par est, censura ipse notetur: Quantum enim ad institutum attinet, in eo facilis quidem reprehendendi suppeteret ratio, argumentum tale selegisse, quod vix centesimo usui esse possit, atque adeo dignum habendum, quod proscribatnr. Verum enim verò pace mea ita sen-*

tiant, qui sensu abundant, mihi satis sit, praeterquam quod cuilibet integrum, quod velit eligere argumentum, meam sententiam auctoritate magnorum Virorum Per-Illustris Respublica Nostra Norica esse munitam, & rectius eorum elaborationi operam dari, qua non tantum in ordinem non lum sunt redacta, sed etiam non singulis inspicienda patent. Quid? quod difficilius forte existimandum, indigesta alicui materia formam inducere & propriis viribus se dedere, omni auctorum ope destitutum. De Elaboratione vero non habeo, quod regeram, si mecum nimio rigore, quis agere intendat; ne tamen & in ea indefensus existam, tam de materialibus, quam formalibus nonnihil monebo. Materialia coarctari necesse erat, ita ut, cum ipse fateor, multum adhuc de iis, qui aequè ex his fontibus bibere, jure desiderari, nec satis eorum gustui nos fecisse, obijci possit. Temporis enim ratio effecit, ut prope duplum omiserimus, quò dubio procul aucta prodisset dissertatio, nisi illud obstitisset. Quemadmodum vero superflua impune reticuiimus, ita certè maxime necessaria nihilominus dedimus, adeo ut id, quod intendebamus,

bamus, ευαγγελίαν scil. aliquam huius argumenti  
 sistere, nobis fortè licuerit. In formalibus con-  
 trà veniam rogo, quam est pręnantissima (spe-  
 ro) causa promotum eunt. Dum scil. temporis  
 angustia precipitem reddidit calamum, qui pub-  
 liciis destinatus negotiis ad hanc scribendi ratio-  
 nem post tantum temporis intervallum somno-  
 lentus rapiebatur, pręsertim cum ineluctabilia  
 ipsa institere negotia, quę omni ferè momento  
 curas huic rei dicatas lassabant est ad alia re-  
 vocabant. Impossibile proinde fuit eā quę par  
 est circumspeditione est meditatione integras ho-  
 ras dissertationi consecrasse, sed omnia furtim  
 quasi conscribenda est deproperanda erant. Qui-  
 bus nec aliud quoque quam fugitivum scribendi  
 genus, simplicissimum, quò nos usi sumus, intel-  
 lige, aptum fuit. Unicum tantum addo, licet  
 per se notum sit, privatum scil. hocce scriptum  
 esse nec id publicis causis, vel in minimis subser-  
 vire multo minus autem officere posse. Quo dicto  
 Benevoli Lectoris aqutati est benignitati  
 omnia subijcimus.



B. C. D.

CAPVT I.

*De Nomine Origine & Definitione huius  
iudicii.*

S. I.



Acturis nobis de Iudicio Cæsareo Forestali No-  
rico, nemo, ceu Spes nos alit, vitio vertet,  
si Philosophorum placitis, nimis anxie non in-  
hæreamus, dum de methodo certas præscri-  
bere amant regulas. Sæpius enim videmus  
ab his, qui illorum vestigia sollicitius premunt  
& ne latum quidem unguem discedere audent, sed quem li-  
bet levem secessum pro piaculo potius habent, varia doctri-  
narum genera obtorto quasi collo, in angustiores cancellos  
ne dicam carceres rapi, quam par est, & natura eorum ferre  
potest, adeo ut cum rei formam dare student, deformita-  
tem rectius promoveant. Quod neutiquam fieret, si pro ra-  
tione ipsius rei, propriæque ejus formæ, liberiori quo-  
dam tractandi modo incederent. Commodiorem præ-  
senti instituto methodum, in aurea illa Philosophis non  
minus decantata *μυστήριον* positam certe duximus, quo scil.  
neque nimio & diffuso loquacitatis genere, tritissima quæ-  
que & lippis tonsoribusque nota inculcando pariterque  
summa imis miscendo, abripiamur, neque nimis conciso  
& Laconibus solenni dicendi modo intelligibiles, ut ita  
loquar, aut prorsus barbari evadamus, Sulmonensis Poe-  
tæ exemplo qui ad Sarmatarum Getarumque fines aman-  
datus,

datus , socialitatis fere se expertem conqueritur , dum scribit.

*Barbarus hic ego sum , quia non intelligor ulli.*

§. II.

Curæ proinde nobis erit & in limine dissertationis nostræ hujus præcepti memores esse , dum evolutioni Verborum operam dare volumus , siquidem notissimorum recoctio nauseam facili pareret , aut posthabita necessaria vocum Expositione , interprete indigeremus. Etenim nota vox Judicii , cujus ἵκμας à jure dicendo Dd. accedere volunt , ita ut audiat quasi Judicium teste Vult. *de Jud. L. 1. c. I. num. 30.* dubio procul autoritate Isidori in *c. forus. 10. X. de V. S.* hanc in sententiam ducto, Ex quo forte est , quod quædam Jurisdictionis & Judicii Cognatio Dd. suboluerit , si in indaganda differentia harum communi quasi sidere natarum vocum laborant. Duaren. in *pr. tit. ff. de Judic.* inprimis si & Ulpianum in *L. 1. & 2. ff. de Judic.* de Jurisdictione loquentem audiverint.

§. III.

Multas vero significationes vocem hanc recipere , patet præcipue ex doctrina Rittersh. *ad Nov. P. 6. c. 3.* ubi earum 23. enumerat , quæ quidem tam ex Philosopherum & Philologorum quam Jctorum scholis , ex divinis non minus quam humanis LL. petita. Frequentiores quæ in Jure Rom. occurrunt , sunt , quod accipiatur , 1) pro mentis discretionem. *L. 12. §. 2. ibi : quia judicio carent. ff. de Jud.* 2) Pro ultima voluntate. *L. ult. §. 1. ibi : certum est enim judicium defuncti. ff. de inoff. Test.* 3) Pro actione , *L. 4. §. 1. ibi : in omnibus f. judiciis ff. de Jud.* 4) Pro loco Judicii , *L. 2. pr. ibi : judicio sisti. & §. 1. ibi : in judicio non stetit.*

*petit ff. si quis caus. in Jud. sist.* 1) Pro legitima de re controversa disceptatione coram Judice instituta, quæ quoque Instantia dicitur, *Dd. ad tit. ff. de Jud.* Et hæc ultima nostro instituto subservit, dicitur etiam nobis in vernacula das Gericht.

§. IV.

Quantum ad æquipollentes voces attinet, variæ harum suppetunt, si per Forum, Jus, Tribunal, Dicasterium, Prætorium, Curiam idem sæpius reddi, cernimus; quamvis non diffitendum, unam alteramve quandoque latius vel angustius patere, quo examine tamen brevitate studio superfedemus. Ex antiquo Germanorum Stylo pariter supersunt idem significantes voces *Rathstatt* oder *Platz* item *Saal* / de quibus vide *Generos. Dominum Christoph. Scheurelium à Defersdorff / Sereniss. Princip. Schwartzenbergenfis & Perillustis Reip. Patriæ Consiliarium intimum in Dissert. de Judic. Reipubl. Norib. A. 1690. heic Altorffs habita, pro more eruditissime differentem. c. 2. §. 3. & §. 19.* His verbum *Ding* sive *Sing* / pace *Wehneri* optima forte adjungimus, quem ipse, si lubet, adeas in *Observ. Pract. h. v.*

§. V.

Verbum Cæsareum à Cæsare derivari clarum est, unde autem ipsum Cæsaris nomen originem ducat, inquirere instituti ratio non patitur. Notamus duabus lineis potissimum fortè in duplici sensu aliquid dici Cæsareum 1.) quod ipsius Cæsaris in præsens est, & ita dicuntur Cæsarea omnia, quæ Cæsari subserviunt, vel ad Eum spectant. 2.) Quod tantum originem suam à Cæsare & ejus gratia habet, ita vocantur Privilegia Cæsarea, quæ à Cæsaribus indulta, & hæc ultima significatio est hujus loci, si Judicium nostrum propterea Cæsareum appellatur,



pellatur , quod à Cæſaribus ſive Imperatoribus Romanis per privilegia conſtitutum & confirmatum. Nonnulla autem horum à Regibus conceſſa eſſe infra docemur , id quod etiam indicat Reform. Nor. *T. 1. L. 7.* ibi : An iren von Röm. Kayſern und Königen geſeyten Gerichten.

§. VI.

Foreſtale à foreſta vel foreſto deſcendere , conſtat , utrum verò foreſta vel foreſtum, Latinis vel Gallis aut etiam Anglis, ceu volunt , natales ſuos debeat , & in quo à No- more & Sylva differat , item quid in theſi foreſtale ſignificet? hæc omnia ex ampliſſimo opere, quod Dn. Fritſchius ſub Corpore Juris Venatorio Foreſtalis edidit , & An. 1702. auctum prodiit , ſi placet , petas. Sufficiat dixiſſe foreſtum in genere nobis denotare, einen Wald oder Forſt/ & in præſenti, ductu Privilegiorum Cæſareorum, ſal- tum , nemus , ſylvam , foreſtum , unum idemque eſſe , & hæc omnia promiſcue ſum ; Per foreſtale autem idem nos intelligere , quod ad foreſtum attinet ; Proinde Judi- cium hoc noſtrum ideo foreſtale nominari, quod in cau- ſis ad foreſtum ſpectantibus peragitur ; quæ & quales ve- ro hæc cauſæ ? ex ſeq. Capite III. ubi de Jurisdictione illi- us acturi ſumus, clariuſ nobis innotuerit.

§. VII.

Noricum quid ſit , facile eſt intellectu, cum nihil ali- ud per hoc innuimus, quam Judicium noſtrum unum eſ- ſe ex Judiciis Reip. Norib. Unde vero hoc nomen derivetur, nunc exponere animus nobis non eſt, ſiquidem hæc omnia ex hiſtoria antiqua deducenda forent, id quod tamen propo- ſito noſtro adverſatur ; Quod ſi autem omnes ii, qui extra muros Inclytæ Civitatis noſtræ vitam degunt & Illuſtr. Sena-

B

tus

tus Nor. potestatem agnoscunt , in Subjectionis tesseram se Noricos scribunt , eo libentius hac appellatione uti placuit , quia hoc judicium maxima ex parte in eos , qui intra & prope Sylvam Noricam terras colunt , exercetur.

§. VII.

Properamus potius ad Cunabula & ætates nostri Judicii , quibus aliqua certe mora indulgenda erit , etsi brevitati quam maxime operam dare , nobis sententia est. Præmonuisse autem juvat , hoc judicium non vigore Superioritatis territorialis ut alia Per-Illustr. Reip. Patriæ Judicia , primum institutum , sed ex Regia & Imperiali Providentia profectum esse ; ceu ex seqq. pluribus videre licet. Paucis igitur rem ab ovo , ut ajunt , repetamus , dum historica fide accepimus ; Quod ab initio & antiquissimis temporibus tractus ille , qui a tribus fluviis der Schwabach / der Rednitz und Schwarzbach circumscribitur , & in antiquis privilegiis Circulus Noricus ( der Nürnbergsche Crayß ) audit , inhospitabilia deserta & ferarum claustra potius quam hominum prædia & habitacula retulerit. Confedere vero tandem aliqui ad Pegnesum amnem crebris flexibus subinde curvatum & tractum hunc in medio secantem ; quorum ex Confessu pagus dubio procul ex more omnium Urbium & Rerumpubl. eratus , qui temporis lapsu in celeberrimam Civitatem Noribergensem excrevit ; Sicque

- - - *prima est ea gentis origo.*

§. IX.

Quemadmodum autem in Imperio nostro Romano-Germanico omnia ea quæ non speciali feudi titulo a Statibus tenentur , immediate Imperatori & Imperio subjacent,

cent, &, ut verbis *L. 3. C. de quadr. præscript.* utar, regulariter omnia Principis esse intelliguntur; Ita similiter de his Saltibus res se habet, quod scil. & illi immediata Imperii bona ab omni ævo fuerint, dum à Carolo IV. Imp. Civitati Noribergæ, impulsu summæ in hanc Clementiæ,

*connubio juncti stabili propriique dicti.*

Quorum utrumque ipsius Sacratissimi Imp. vel tum temporis potius tantum Regis Privilegia de A. 1347. & 1350. disertis edocent verbis, si eos, in illo Unser und des Reichs Walde/ appellat, in hoc vero nostræ Civitati subjectis adscribit formulis: Und wollen daß die Walde und der Forst die beyderseits des Wassers der Pegnis gelegen sind, bey Nürnberg/ es sey an Wasser/ Waid/ Holz/ Furreuten/ Nuzung und mit aller Zugehörung bey der Stadt zu Nürnberg ewiglich/ und ungehindert bleiben sollen. Et hinc in alio Diplomate Carolino de A. 1358. illico repetitur: Unser Wälde die gehören zu enrer (i. e. der Schuldtheissen/ des Raths und der Burgere) Stadt zu Nürnberg; sequioris ævi Privilegia taceamus.

S. X.

De Jurisdictione enimvero nunc nobis potius disquirendum erit; qua de multa in Controversia inter Sereniss. Domum Brandenburg. & Civitat. Norib. superiori Seculo intuitu Criminalis Jurisdictionis in summo Imperii Tribunali agitata reperiuntur, ubi inter alia Noriberga adstruit, antiquis literarum documentis fidem dictis faciendo: quondam sub Præsidis Provinciæ sive Castellani, Imperii nomine jura tunc dicentis, potestate, omnem Superiorem Civilem & Criminalem Jurisdictionem hoc in tractu fundatam, fuisse comprehensam, ita tamen, ut totius

saltus hujus cura cum aliquali inferiori Jurisdictione meridiam versus Stromerorum Familiæ, versus Septentrionem vero Sereniff. Dn. Burggraviis sub officio forestarii, feudi titulo relicta fuerit, ceu pluribus ratione horum indicant literæ Investiturarum à Rudolpho Sereniff. Dn. Burggraviis A. 1273. datæ. Ex quo facile temporis successu solenne aliquod Judicium enatum, quod deinde Anno 1427. cum aliis juribus acquisitis, emptionis titulo in Civitatem Noricam, accedente ipsius Imperatoris Sigismundi Confirmatione in ipsis investiturarum literis expressa transiit; Non secus ac multos ante annos jamjam à Stromeris ratione alterius partis similem contractum legimus celebratum. Et ab hoc tempore viget alterum hoc Judicium Forestale Noribergæ, idque sustinet Dominus Sylvæ Præfectus, salva superiori Jurisdictione Inclyti Senatus, in qua ruenti supradicto Præsidentui Provinciali dudum successit: Testis esse potest Concessio Ludoviciana de A. 1331. vi cujus illo jamjam tempore & sic prius quidem quam saltus hi ab Imperatoribus Noribergæ adhuc erant traditi, forestarii & alii officiales Senatui Norico Sacramentum præstare tenebantur, eique potestas pœnam corporis afflictivam in transgressores statuendi competebat. His ibi occurrentibus verbis: Daß alle Ambleute/Forster und Zeidler/ auf beeden Wäldern jedweder halb der Pegnisse/ wann man die fordert/ von des Raths wegen zu Nürnberg/ alle Jahr zu einem mal sollen kommen auf den Rath und zu den Heiligen schwören zu behalten/ was dieselben Burger zu Rath werdent/ das dem Reich und der Stadt gut und nütze sey/ und sollen auch rüchen bey demselben Eyde/ was demselben Walde schädlich sey. Et in fine hielten das die Ambleute/Forster und Zeidler/ oder wer zu dem Wald gehört/ nicht stet/ oder überführen das/ und wolten sein nicht gehorsam seyn;

seyn ; Die soll ein Richter zu Nürnberg und die Burger von  
des Reichs wegen straffen / an Leib und Gut / nachdem  
und sie dünckt / das sie verwürrt haben. Quæ omnia quo-  
que in seqq. Privilegiis repetita & dilatata sunt.

§. XI.

Ex quibus autem in summa constat, totum hunc tra-  
ctum Sylvestrem per Pegnesum & urbem ipsam in duas  
partes secari, quarum quælibet proprio suo Judicio gau-  
det ; Altera quæ meridiem versus sita est, & à secundo  
Parochiali templo Noribergensi D. Laurentio sacro der  
Wald Laurentii, altera quæ in Septentrionem vergit, &  
à primario Parochiali templo D. Sebaldo dicato der Wald  
Sebaldi vocatur. Illius Judicium dicitur das Zeidel-Gericht/  
hujus autem Judicium de quo nobis sermo, das Forst-Ge-  
richt / licet non subticendum hanc ultimam denominatio-  
nem stricte accipiendam esse, & aliàs utramque in lata  
significatione nostro Judicio competere. In quo fidem  
antiqui Protocolli Forestalis sumus secuti, ubi idem Judi-  
cium nostrum, quod ratione Sylvæ Septentrionalis in-  
stitutum, quandoque etiam das Zeidel-Gericht inscriptum  
est, quatenus scil. causæ mellicidii in eo tractabantur.

§. XII.

In definiendo hoc judicio, ut nimis religiosi simus,  
Logicorum apices acutissimo oculo perscrutando, neces-  
se non est ; Satis enim nobis sit, illud fortuitis & crassio-  
ribus lineis describere, quo tantum prudens lectorum qui-  
libet illius naturam, quoad opus erit, capere possit. Pro-  
inde dicimus Judicium nostrum instantiam, in qua causæ  
ad sylvam Noricam Septentrionalem spectantes ventilan-  
tur & deciduntur, Imperiali auctoritate constitutam.

S. XIII.

Divisionem vix recipit, nisi illud in lato sensu acceptum in das Forstgericht strikte ita dictum, quatenus tantum circa ordinarium sylvæ usum, lignandi puta, versatur, und in das Zeidel-Gericht/ in quantum causæ mellicidii in eo tractantur, dispescere velis; idem enim quondam fuisse observatum, Protocollum supra a nobis citatum, multis rerum exemplis comprobatur, quanquam in effectu unum idemque esse Judicium, ipsa res loquatur. Alia adhuc divisio hujus Judicii ex actis forte erui posset, si in Ordinarium & Extraordinarium ein Gast-Recht oder Gast-Gericht (quæ duo ibi unum idemque sunt) diduceretur: sub voce Gast-Gericht enim nil aliud intelligere possumus, quam Judicium extra ordinem, ac, ut videtur, sumptibus partium institutum, sic in antiquo Protocollo sub die mercurii post Martini de Anno 1468. pronunciatum est, das er dis wandeln sol dem Richter und dem Schopffen yden umb XIII. Pf. und zusambt dem Gastmaln und Gerichtscheden. Vid, omnino Besold. in *Thes. Pract. voce Gast Recht. Et quidem in addit.*

CAPVT II.

*De Personis in hoc Judicio occurrentibus.*

S. I.

Perspectis hujus Judicii generalibus progrediendum erit ad specialia, ubi præ omnibus de personis in eo occurrentibus dicemus. Personæ vero sunt vel *Judicantes* eisque subservientes vel *Litigantes*.

S. II.

Judicantes constituunt vel utrumque Judicium das Forst-

Forst- und das Zeibel-Gericht/(quod ultimum, ceu diximus, in opposita regione in usu est) vel hoc tantum nostrum Judicium, das Forst-Gericht in specie ita dictum. Utrumque constituunt Illustres Domini Senatores Deputati, die Wald-Herren/ quorum numero sex & quidem plerumque proximi à Supremo Septem-Viratu sunt. Hi totius Nemoris, quod Civitatem Noribergam circumit, curam gerunt; quem in finem etiam Sessiones adscito ad has cujusque Ditionis Domino Præfecto celebrant, ubi de Nemoris statu, vitiis ac mediis deliberant, & quod necesse est, præcipiunt, eorumque Decreta vocamus Wald-Herren-Verlässe. Ad Senatum autem causas arduas referunt atque devolvunt. Utrique Judicio Forestali tamen assident haud secus ac alii Assessores late ita dicti, de quibus paulo post. De cætero his accensendi adhuc sunt Domini Consiliarii, quorum alter Assessoris munere itidem fungitur, alter vero Advocati vices gerit, dum officialibus agentibus vel conventis, ut in seqq. pluribus videre est, patrocinium præstat.

### §. III.

• Personæ nostrum hoc Judicium in specie constituentibus sunt (1) Dominus Præfectus hujus sylvæ, der Herr Wald-Ambtmann des Walds Sebaldi / hic enim Judex & Præses quoque est Judicii & dicitur der Ober-Richter des Kaysers. besetzten Forst-Gerichts. Voto consultativo & decisivo non gaudet, siquidem etiam ipse quandoque tanquam Præfectus personam actoris sustinet, vel certe quondam sustinuit, testibus Protocollis forestalibus. Nihilominus tamen omnia literarum genera, ut sunt documenta, transumpta, alienationis decreta, Rotuli & id genus alia in nomine & sub sigillo ejus expediuntur. Nisi quod sententia

tentiæ nomine derer Urtheilere pronunciantur, & acta primæ instantiæ in iis causis, quæ illum ipsum Dominum Præfectum actorem vel reum habent, sub cuiusdam Vicarii nomine eduntur.

§. IV.

Succedunt (2) Scabini die Schöpfen / numero ut plurimum XII. quandoque pauciores; ex his primus nomine Judicii Civitatis wegen des Stadt-Gerichts / alter Judicii Provincialis nomine, wegen des Land- und Baur-Gerichts / tertius pro observando commodo Inclyti Senatus, pro interesse Cines HochEdlen Raths assidet, reliqui vero sunt Possessores prædiorum, sive ( ut Imperialis elocutio habet) mansorum forestalium derer Forsthuben.

§. V.

Sciendum enim totam Sylvam, quæ Septentrionalis nobis est, & der Wald Sebaldi à templo primario, ut supra notavimus, nominatur, in sex districtus distribui, quos Hutten in vernacula reddimus, dubio procul ex eo quod districtus hi custodiendi. Et quia unicuique horum districtuum mansus forestalis sive prædium eine Forsthub assignatur, in quo forestarius sive saltuarius tanquam custos sylvestris talis districtus, moratur, quivis eorum ( districtuum scil.) nomen sortitur ab illo pago, in quo prædium illud constitutum, ceu ex nominibus horum prædiorum & districtuum in aprico est. Respondent enim prædia, die Forsthuben zu Graßtschhoff / Dennelehe / Kalschreuth / Gundersbühl / Rückersdorf und Erstenstegen / districtibus denen Forsthuten similium nominum. Cum vero nonnulli horum forte majorem ambitum & amplius spatium comprehenderent, quam cui unius forestarii excubiæ sufficerent,



cerent, talibus duo forestarii sive saltuarii præficiantur, duoque dimidia prædia conjuncta, zwo halbe Forsthuben tribuebantur, quo eo rectius geminata speculatorum cura plebis nemori insensæ molitiones & insidias, quibus ne Argus quidem sufficit, frangeret. Ita videmus der Forsthub Crafftshoff adjungi die Forsthub in vicino pago zu Neunhoff / item der Forsthub zu Dettelrohe associari eine andere zu Puckenhoff / item der zu Kalschreut addi eine zu Reckswasser / & denique der zu Gundersbühl adscribi eine zu Kleingeschaid.

§. VI.

Sed ut tandem missis anfractibus in rectam revertamur viam, facillimum, credo, erit intellectu, Scabinos ex possessoribus horum prædiorum forestalium, qui die Erb-Forstere dicuntur seligi atque constitui. In quorum allectione autem ni fallor deprehendere licet ἀναλογία quandam cum Curia feudali, ubi & ipsi Pares Curiae locum sibi asserunt in judicando.

§. VII.

Audito nomine derer Erb-Forstere temperare mihi certe nequeo, quo minus differentiam inter Erb-Forster & Stock-Forster duobus tantum verbis adhuc indicem. Illi sunt, ut diximus, possessores hereditarii prædiorum sive mansorum forestalium derer Forsthuben / & percipiunt commoda quæ accolæ sylvestres sive Usuarii forestales die Wald-Genossen in recognitionem juris forestalis ihres Wald-Rechts pendunt, nulla habita ratione, an ipsi custodiam præstent vel non; Quodsi enim talis Possessor Nobilis vel alius insignis dignitatis sit, adeo ut curam sylvæ habere ipse non possit: Alterius cujusdam  
C hominis

hominis plerumque subagrestis & harum rerum non ignari operas pro mercede conducit, qui vocatur ein *Stoet. Forster*. Operæ autem ejus in hoc consistunt, ut districtum suum Sylvestrem peragret & in statam illius, pariter ac in Usuarios auf die Wald: Genossen intendat, horumque actibus moderetur, quod omne unica hac phrasi efferunt. Den Gang auf den Wald verrichten.

§. VIII.

Accedit hætenus enumeratis Personis Judicialibus, *Actyarius der Forst: Gericht: Schreiber* / qui non tantum ea quæ hoc in iudicio pertractantur, in tabulas publicas, quas titulo *Protocollis forestalis*, des *Forst: Gerichtes: Buchs* insigniri docemur, refert, sed & omnibus aliis negotiis quæ a Domino Præfecto extra Iudicium pro Nemoris bono suscipiuntur, mandantur & expediuntur, manum ministram præbet, dum Usuariorum forestalium derer Wald: Genossen perceptiones in libro pignorationum in dem Pfand Buch / notat, item annuos & alios eorum redditus, cæterasque præstationes juxta ac multas literis consignat; ubi in vernacula expensas ordinarias, als das Laubgeld / a concessione lignandi, ob quam penditur, hoc nominis habens, die guten: & multas, quæ in transgressione Ordinationis forestalis irrogantur, die bösen Pfand / vocant. Construit etiam tabb. accepti & expensi, ac peragit alia plura, de quibus ne quidem nuda nomina dare instituti ratio permittit. Facile vero ex seqq. ubi de Jurisdictione hujus Iudicii acturi sumus, intelligere erit.

§. IX.

Subservit denique huic Iudicio Nuncius der geschwor:  
ne

*schworne Forst- Gerichts- Bot* / ut in Transactione Harra-  
fensi, quæ inter Sereniss. Domum Brandenburgicam &  
Civitatem Noribergam A. 1496. inita, & a Sereniss. Media-  
toris Saxonici Ablegato Dieterico Equite de Harras ita de-  
nominata est, audit, alias quoque *der Gerichts- Knecht* di-  
ctus; Cujus officium maximam partem in eo consistit,  
ut conventos in jus vocet, libellos insinuet & de Cita-  
tione facta postmodum referat. Et tantum de Perso-  
nis Judicantibus eisque subservientibus.

### §. X.

Transimus nunc in Litigantium castra, ubi in primo  
statim frontispicio unus in oculos nostros se ingerit, de  
quo an inter publicos vel privatos homines, actores vel  
reos referendus? res dubia vel incerta videtur. Cum  
enim regulariter litigantes esse possunt omnes Usuarii  
forestales, qui in causa aliqua forestum sive sylvam con-  
cernente litem sibi invicem movent, aut de re aliqua  
corporali vel incorporali e. g. servitute pascendi disce-  
pant; Præter hos sæpius unus famulorum sive servo-  
rum Dn. Præfecti ein *Amptmanns- Knecht* / quorum 2. vel 3.  
ut plurimum sunt, apparet, qui utramque personam  
tum actoris tum rei sibi imponit, si ex officio sive Pu-  
blico ipsius Præfecture nomine quis privatorum in jus  
vocandus, ut talis ob prohibitum aliquot juris fore-  
stalis exercitium actionem, e. g. confessoriam contra  
Præfecturam ipsam instituit; Nam his casibus famu-  
lus loco Præfecturæ an statt des *Wald- Ampts* nomen su-  
um proprium in Judicio proficitur, & se quoque pro  
rei statu condemnari patitur. Nec desunt exempla o-  
lim ipsum Dominum Præfectum actoris partes quan-  
doque suscepisse, & quidem citra omnem Partialitatis,

ut ita loquar, notam, cum supra eum, voto destitutum dedimus. Quoniam vero in Protocollis unum alterumve horum famulorum in eadem audientia egisse, & nonnunquam alterum alterius nomine institutam actionem, ut Mandatarium fuisse prosecutum legimus, indicio hoc nobis est, quotidiano usu consentiente, quemlibet semper actorem permanfisse ejusdem actionis quam instituerat, instituisse autem regulariter eam, si ipse reum in facinore quodam deprehenderit, his enim solis in univsum, ubique locorum in nemore facultas competit delinquentes in flagranti, ut loqui amant pignorandi; cum forestariis sive saltuariis id tantum in suis districtibus liceat.

§. XI.

Subjiciendum denique Advocatos & Procuratores, qui in aliis Judiciis Reipubl. Patriæ admittuntur, & hic admitti; Si causa alicujus momenti nec ejus perspicuitas summarium Judicii ordinem suadat, sæpe enim

*optima non ullo causa tuente perit.*

Non nescit autem quilibet, qui aliqualem tantum de Curia Reipubl. Norib. notitiam habet, Advocatorum & Procuratorum munus ibi non unicuique, prout ei collibet, competere, sed solis illis qui Illustri Senatui Decreto recepti & in Matriculam sive Catalogum Officialium das Nembter-Büchlein relati sunt. Unde etiam illi ordinarii gemeiner Stadt Advocaten / hi publici, der Gerichten Geschworne Procuratores dicuntur. Utrumque vero Judicium tam Civitatis das Stadt-Gericht / quam inferius das Unter-Gericht peculiares suos habet Procuratores, qui uni harum Instantiarum unice ita dicati, ut in

in altera, Mandatarii munere fungi, non liceat. Nihilominus utriusque Judicii Procuratoribus concessum est, in forestali nostro Judicio operam dare litigiosis partium negotiis. Sed de personis in Judicio nostro occurrentibus satis.

### CAPVT III.

#### *De Jurisdictione hujus Judicii.*

##### § 1.

**D**Iximus in primo Capite, actorum publicorum auctoritate freti, Jurisdictionem Criminalem Inclyto Senatui Norico per Concessionem Ludovicianam de An. 1331. cessisse, & ante quidem quam Judicium hoc a Serenissima Domo Brandenburg. Emptionis titulo ad Noribergenses Anno 1427. fuerit translatum. Ex quo facile percipimus, Criminalem hanc Jurisdictionem non ex hac venditione promanare posse, proinde Judicio nostro solam civilem Jurisdictionem competere, reservata Criminali Inclyto Senatui, a tot annis acquisita. De his autem nunc disquirere animus nobis non est; Cum in eo tantum thesis nostra acquiescit, Judicio nostro Civilem Jurisdictionem cum mixto tamen Imperio asserendam esse. Quam rectius forte simplici Jurisdictionis nomine signamus, Sutholti sententiam (in *Dissert. de Jurisdicc. mixto & mero Imper. a n. 103. usq. ad 123.*) in hoc secuti, quod in Juris Romani sensu, Jurisdictio criminalis dici non possit, propterea quod Jurisdictioni merum imperium opponitur, atque ita Jurisdictionis verbum non aliter quam de civilibus causis intelligendum sit, & minus recte a Dd. cum illo confundatur.

§. II.

Sed ad rem accedentes statuimus Jurisdictionem hujus Judicii tripliciter fundari. I. Ratione Personarum & rerum simul. II. Ratione immobilium tantum. III. Ratione causarum tantum.

§. III.

Ratione Personarum & rerum simul fundatur hæc Jurisdictio (1.) in Forestariis & famulis sive servis Domini Præfecti eorumque mansis prædiis & domibus, auf denen den Gang selbst verrichtenden Erb- und Stock-Forstern auch Ambts-Knechten und deren Forsthuben Häusern und darzu gehörigen Gütern / si quis enim forestariorum hereditariorum nobilis sit, vel in alia dignitate constitutus, ut forestarii officium tantum feudi titulo teneat, nec actu eo fungatur, tunc ratione personæ alibi, & modo in forestalibus causis, ratione scil. mansorum, in hoc judicio forum sortitur. Idem vero quod de forestariis & famulis dictum, dicendum quoque de fabro lignario forestali vom Waldhauer & fossarum expurgatore vom Grabenmeister.

§. IV.

Simili modo fundatur (2.) in illis, qui citra officium aliquod forestale bona & Prædia Præfecturæ huic dem Wald-Ambt Sebaldi subjecta, actu possident. Welche von dem Wald-Ambt Gütere würcklich bewohnen und besizen / und hinter solche ihre Eigentherrschaft als Unterthanen mit denen Gütern gehören und verherret sind.

§. V.

Ratione Immobilium tantum Jurisdictio hujus Judicii

dicii locum habet in illis pratis & agris , qui feudi vel Emphyteuseos titulo culturæ gratia aliquibus relictī sunt , alias autem zum Reichsboden / id est , ut ego sentio, ad solum Nemori destinatum & proprium , proinde a Privatorum prædiis separatum , pertinent , ac uno nomine in vernacula *Sürreuth* dicuntur , dum scil. rastro in pratorum & agrorum formam reduci volunt , & prædia inculta seu sterilia imo ( secundum Caroli IV. Imperatoris Privilegium Anno 1358. concessum ) devastatas & desertas sylvas referunt. Vid. quoque Dn. Dieth. in Continuât. Thesaur. Pract. Besold. *rot. Sürreuth.*

§. VI.

Ratione causarum tantum Jurisdictio se longe lateque diffundit. Et quædam harum directo spectant ad sylvam nostram & nobis proprie dici possunt forestales; Quædam vero ad illam referuntur, quia commode sine ea expediri nequeunt. Causæ hæ forestales proprie ita dictæ , diversi generis sunt , & 1.) quidem jus lignandi, das *Holzen* / quod amplissimum est , & omne id comprehendit , quod ad arborum & lignorum justum modum & usum pertinet , de quo vide Ordinât. Forestal. A. 1335 typis exscriptam. 2.) Jus mellicidii, das *Zeidel-Necht* / quod tamen hodie in nostra Sylva Septentrionali parum exercetur ; hoc de Jure , rarissimo certe argumento supra laudatus & nunquam satis laudandus Generos. Dn. Christoph. Scheurl a *Deferisdorff* / magnum illud Reip. Patriæ Decus , singularem conscripsit Dissertationem , quam quia omnibus certe melli est , omnino consulas , 3.) Jus aucupium instituendi , das *Vogelweids-werck* / quippe quod ad Præfecturam nostram & Judicium

cium refertur , jus venandi enim das andere kleine Weid-  
werck und die Schweinhag / quod præter bannum ferinum  
Sereniff. Domui Brandenburg. vi Instrumenti Emptio-  
nis & Venditionis de A. 1427. reservatum , auffer dem Hoch-  
Fürstl. Brandenburg. Wildbahn Civibus Noribergensibus  
competit , in alia Præfectura tractatur , nec ad nostrum  
hoc Judicium spectat. Et extant variae Ordinationes  
ratione aucupii promulgatae , inter quas illa de A. 1473.  
eminet , 4.) Jus pascendi in sylva auf dem Reichs: Boden  
weiden / treiben und hüten / ut docent acta in hoc Judicio  
ventilata , & Ordinat. Forest. 5.) Jus glandis legendæ,  
das Nischelschlagen / de quo habemus speciale aliquod Man-  
datum A. 1562. jamjam publicatum. 6.) Jus lutum &  
argillam fodiendi , das Laimen-und Schaen-Graben / item la-  
pides eximendi , das Steinbrechen / de quibus Constitutio-  
nes primariae A. 1536. editae agunt , alia plura intacta re-  
linquimus jura , quæ ex Ordinatione Forestal. hauriuntur.  
Quilibet enim facile sibi persuadebit , legibus opus fuisse  
se , ut illi , qui ratione prædiorum suorum , tali jure  
gaudent , recte & quiete eo fruantur , ac omnis Injuria,  
quæ sylvae vel ab his vel ab aliis inferri posset , decli-  
naretur. Et licet sylva neque muro neque septo clau-  
datur , sed hominibus & fertis diu noctuque pateat , his  
certe legibus est munita , quarum sanctione scil. Insidia-  
torum nequitiae quoad fieri potuit , obvium itum.

§. VII.

Reliquæ causæ , in quibus Jurisdictio Judicii nostri  
vires suas exerit , nobis propterea , quod actus in sylva  
ipsa exercendos non respiciunt , proprie forestales non  
dicuntur ; quamvis citra eam vel saltem aliam possibi-  
les



les non sunt. Sunt autem illæ inprimis causæ ædificiorum, die Bau-Sachen / in quantum scil. hæc exstruuntur & instruuntur, in Auf- und Einrichtung der Gebäu. Ubi enim Carolus IV. Imp. in A. 1352. Civitati Noribergensi per speciale privilegium jus prohibendi ædificia, quæ intra vel prope sylvam, hujus in præjudicium, exstrui volunt, constituit, consequens certe est, citra ejus consensum, ibi nulla ædificia tuto exsurgere, alias rectius destrui. Id quod & ipsa privilegii verba volunt: Wer aber daß Jemands/in welchen Würden er sey / er sey Herr / Ritter / Knecht oder Armmann / auf die vorgeannten Wälder icht bauen wolt / Besen / Purgstall. etc. oder andere Gebäu / wie die genannt seyn / -- davon uns und dem Reiche / und den / die die Walde durch Recht nach Beschandenheit niesen sollen / Schade entsunde / oder entstehen möchte in künfftiger Zeit / so wollen wir und gebieten ernstlich und vestiglich -- dem Schuldheissen dem Rath und den Burgern gemeiniglich der Stadt zu Nürnberg / unsern lieben Getreuen / und gen inn darzu unser ganz Urlaub / daß sie denselben Baue und denselben Schaden wehren / hindern und abnehmen sollen / als ferr sie können und mügen / und als ferr sie das mit Recht thun sollen / und auch daß sie die / die den Pauarbeiten und darzu Rath und Hülf thun / hindern mögen / nachdem und sie zu Rath werden / unt als sie allerbest duncket. --

§. VIII.

In omnibus igitur actibus, per quos exstruendo vel instruendo ædificia sylvæ periculum enascitur, recte sibi vindicat Civitas Noriberg. Jus prohibendi, quod tamen quoque tunc remittit, si prævia cognitione ædificium aliquod citra sylvæ præjudicium excitari deprehendit. Quem in finem Reverfales literæ (die Reverse) receptæ sunt. Quibus cavetur, ædificium tale, quod precario & sub lege revocationis ex lignis, etiam aliunde pretio redemptis,

D

erigen-

erigendum conceditur, sine ope Sylvæ Noricæ imposte-  
rum sustentum iri. Non potest enim non cuique æquum  
videri, quod ille, qui aliquid mera ex gratia impetrat, vi-  
cissim spondere debeat, se non in damnum concedentis  
eo favore abuti velle. Licet etiam forte quis objiceret,  
eo casu, quo sine dispendio sylvæ quis ædificet, jus pro-  
hibendi locum non habere; Constat tamen facile omni-  
bus, & illam exstructionem, cui ex alia sylva prospici-  
tur, non prorsus citra periculum fieri, siquidem tem-  
poris successu quis ad harum ædium refectionem neces-  
saria ex juris aliquo colore mox prætereundum posset subsi-  
dia. Quocirca ob iustum hunc metum jus prohibendi  
validum utique existeret, nisi per ltt. reversales sive cau-  
tionales, ædificatoris commodo ex gratia consuli veller.

### §. IX.

Positis his perceptu facile est, non tantum in novis &  
futuris, sed & in præteritis operibus, huic Judicio prohibi-  
tionem æque ac cognitionem, utpote qua illa nititur, com-  
petere, quoniam & in horum instructione non nihil quan-  
doque in detrimentum sylvæ fieri potest, e. g. in positio-  
ne furnorum simplicium, derer gemeinen Feuer-Recht / &  
qualificatorum (ut sic loquar: ) als derer Haffner-und Brand-  
wein-Brennern-Rechte. Tandem in servitutibus etiam co-  
gnitio huc spectat, quia se illæ ad ædificia referunt, dum  
ex eorum vicinitate oriuntur. De his autem omnibus facile  
catalogum multis exemplis & præjudiciis refertum con-  
texere possemus, ubi scil. inter famulum sive servum Dn.  
Præfecti dem Ambtmanns-Recht & quendam privatum,  
vel inter quos privatos & vicinos lis subsuerit, nisi tem-  
poris angustia calamo limites præscriberet.

§. X.

Unicum hoc prætermitti non potest ; Causam hanc ædificiorum itidem ad vicinos hortos & omnia alia prædia extra muros Urbis Noribergæ & intra vel prope sylvam Noricam sita si extendere , ibique Jurisdictionem nostram fundari ; quanquam alias nullo jure in sylvam gaudeant , ut ex supra allegatis Privilegii Carolini verbis facile cuivis patet. In altero Suburbio , cui Wehrd nomen est , excipitur cognitio in servitutibus privative. Contraversia enim de Cognitione in causis ædificiorum ipsius Suburbii inter Judicium , quod ibi viget , & Nostrum hoc exorta atque per aliquot annos agitata , Illustris Senatus Norici deciso An. 1681. res ita est composita , ut Judicio Forestali cognitio in ædificiorum exstruktionem & instructionem salva permaneat , Judicio Wehrdano vero cognitio in servitutibus , (die Cognition derer von dem im Marck Wehrd stehenden Gebäuden/entspringenden Zerrungen der Lichte/Trüpfen und dergleichen servitutum halben / ait sententia , ) cedat. Quod autem hæc Jurisdictio ædilitia , (ut ita loqui liceat) nostro Judicio , quatenus Noribergæ est , demum accesserit , & cum eo consolidata quasi fuerit , nec ante venditionem A. 1427. celebratam , ei jamjam competierit , per se omnino clarum fiet , si annus dicti Privilegii Carolini in memoriam revocabitur.

§. XI.

Ex hætenus enumeratis diversis causis Jurisdictionis fundantæ , diversas quoque Jurisdictionis species suboriri , necesse utique est ; siquidem tum personæ tum eorum bona mire inter se confunduntur , variisque nexibus ligantur. Præsenti instituto nulla fere videtur magis commoda Jurisdictionis Civilis , qualis hic est , distributio , quam si

Forestalem nostram late ita nobis dictam, ductu B. Dn. Lauterb. ejusque epitomatoris Dn. Schuzii *ad tit. ff. de Juris d.* subdivideremus in Allodiale Feudalem & Forestalem in specie, cui ultimæ speciei Ædilitiam subjungimus. In Forestariis enim & subditis eorumque bonis, de quibus supra §. 3. & 4. egimus, allodialis sive communis Jurisdictio exercetur, quam Vogtejam, die Vogteylisch oder Niebergerichtbarkeit hodie appellamus. Et in illis privative Jurisdictio hæc radicata est, adeo ut coram nullo alio Judice vel Magistratu civili comparere possint, sed Dn. Judicem sive Præfectum, Dominum suum, ut ejus subditi agnoscere debeant. Hinc quoque ex contractibus, hereditatibus & aliis omnibus causis, ex quibus actio oritur, hac in instantia, tanquam in foro domicilii, conveniuntur.

### §. XII.

Secus vero se res habet in illis possessoribus bonorum, qui non ratione personæ, sed tantum ratione prædiorum, e. g. derer Gürentz: Gelder forum hic sortiuntur; hi enim cum domicilium alibi constituunt & aliqua ejusmodi prædia rustica als walsende Stücke / Feudi vel Emphyteuseos titulo ab hac Præfectura tenent, aliter certe quam ratione horum bonorum (quod actiones reales maxime spectant) in Judicium vocari nequeunt. Quam jurisdictionis speciem Feudalem, credo, rectius quis censet, quæ analogam quandam Emphyteuticariam citra periculum simul quoque includit, quatenus scil. traditio horum prædiorum propius ad Emphyteuseos quam Feudi condiciones accedit.

### §. XIII.

Et sicco pede profecto prætereundum non est, Fridericum Imp. An. 1452: Civitati Norjbergeni Privilegium indul-

indulſſiſſe, quod omnia bona, quæ partem efficiunt Sylvæ noſtræ, privative a Dn. Præfecto in feudum danda, nec ab Imp. ipſo recognoscenda ſint. Sed quia clariuſ ex fonte aquæ bibuntur, en ipſius Imperialis oraculi verba : Ordnen und ſe-  
hen-- untwiederrufflich -- für ein Statut und Recht, daß alle Stuck  
und Güter/die da Lehen ſind/es ſeind Forſthuben/Zeidel: Güter/o-  
der anders/wie das Nahmen hat/nichts ausgenommen/zu den ver-  
meldten Wälden / Zeidlern und Gerichten gehörende / alle die je-  
nen / ſo damit belehnt und den ſolch Güter und Lehen zuſte-  
hen und gebühren / jeßund und hinführo zu ewigen Zeiten / ſo  
offt ſich ſolches begibt / und zu Schulden kommt / von den Ambt-  
Leuten / ſo je zu Zeiten von den vermeldten Bürgermeiſtern und  
Rath zu Nürnberg über die genannten Wälde-- Bericht ange-  
ſehen/fürgenommen/geordnet und geſetzt werden/ zu Lehen for-  
dern und empfaßen ſollen / als ſich gebührt und Lehen's Recht iſt.  
Privative autem, ut innuimus, hæc intelligenda eſſe, aliud  
ejusd. Sacraſſiſſ. Imp. Frid. de A. 1464. confirmat, ubi non-  
nulli foreſtarii hereditarii, qui ratione bonorum ſive præ-  
diorum ſuorum foreſtaliū immediate ab Imp. inveſtiti  
erant, Vaſallagii vinculo ſolvuntur, & ad Præfecturam  
noſtram remittuntur, repetito & poena 20. marc. aur. pur.  
ſancito priori Privilegio de A. 1452. Alluſeſcit ex poſte-  
riori caſſationis tantum verba tranſcribere: Darum wir  
nach zeitigem Rath/rechten Wiſſen und aus Vollkommenheit Un-  
ſers Kayſerl. Gewalts/ alle ſolche Verleiſung der obgeſchriebenen  
Stück und Gütere / zu den vermeldten Wälden und Gerichten  
gehören / ſo den vorbeſtimbten und auch allen andern Perſonen  
von Uns verliehen ſeyn/ aufheben und gänzlich abſtellen / und  
ſie ihre Pflicht/ damit ſie Uns der vermeldten Lehen halben ver-  
pflicht geſewiſt / ledig ſehen/ ordnen ſehen und wollen. ut in  
præced. Privileg.

§. XIV.

Superest tertia Jurisdictionis species Forestalis in specie ita dicta, utpote quæ cum ædilitia quam ad hanc rejicimus hic amplissima. Protenditur enim ad totum districtum nostrum forestalem & in omnes vicos ibique sita prædia forestali jure prædita, sive possessores eorum sint Norici sive alterius Magistratus subditi, puta Præfecturarum Bambergensium & Brandenburgicarum aliarumve. Sed intellige, in causis huc spectantibus, forestalibus scil. & ædificiorum, & quidem in illis tanquam Usuarii forestales, als Wald-Genossen. Si autem alius, qui nullum jus vel exercitium lignandi aut simile prætere dere posset, Sylvam invadit & devastat, ab Inclyto Senatu Norico ut fur vel raptor criminaliter puniri potest, seu ex Superioribus jam elucescit.

§. XV.

Pertractatis causis Jurisdictionis fundandæ omnibus, unico hoc monito præsens nostrum caput obsignamus; Nullum aliud Judicium sive Noricum sit sive aliud, concurrentem, cum hoc habere Jurisdictionem, sed in supradictis causis omnibus perinde ac de Feudalibus §. 13. jamjam monuimus, privative nostrum fundari Judicium, adeo ut ne quidem Judicium Cæsareo-Provinciale Onoldinum in iis cognoscere possit. Sic etenim jam in antiquo aliquo publico Literarum Codice legimus A. 1439. Judicem dicti Judicii Provincialis, qui tum temporis erat Wihelmus de Rechberg, causam aliquam forestalem in illo Judicio à Forestario Norico contra molitorem in Pruck institutam, declinatoria fori à reo opposita, ad nostrum hoc Judicium remisisse. Iphis præcipuis Literarum verbis dictorum

dictorum fidem suffulcimus, quæ ita sonant: Daz verant-  
wurt .. der vorgenannt H. R. Müllner .. und antwurt auch zu  
den vorgeschriben Spruchen und sprach der vorgenannt Wald  
wer ein freyer Wald und hett insunderheit ein freys Gericht und  
was in dem Wald gehauet und verfürcht wurde / das solt vor  
des Walds Reichs Richter verhört und verrecht werden und  
begert von der Spruch wegen sich für den Richter des Vorsts  
Rechten zuverweisen. Nach Elag und Antwort wurden sie auf  
bede Seiten für des genannten Walds Vorgericht (legatur Vorst-  
gericht) und Recht getheilt / sie darüm mit Recht zu entschei-  
den und zu entrichten - Geben mit Vrteyl unter des Lantge-  
richts Insiegel am Dornstag (intellige Dornstag nach des heiz-  
ligen Creustag / als es erhöhet wurde nach Geburde Christi viert-  
zehenhunder und in den neyn und dreissigsten Jaren. Et hæc  
de Jurisdictione.

## CAPVT IV.

### *De Processu hujus Judicii Forestalis.*

#### §. 1.

**S**I in tota hac materia sese campus offert excurrendi, cer-  
te in hoc Capite id fieri, arbitror, nisi calamo certus  
præfigeretur modus. Sed cum institutio ratio & spatii angus-  
tia studium brevitatis commendat; contenti erimus de  
Processu pauca quædam degustasse. Quandoquidem &  
hæc brevitæ nos in majus ut vereor, rapiet spatium, quam  
in animum induximus. Ne vero nimis longe aberremus,  
præmittamus necesse est, ea, quæ deerunt, cum ex Jure  
Communi tum ex Jure Norico, tum præcipue ex Stylo  
Judicii nostri Civitatis & inferioris des Stadt und Unter-  
Gerichts in Nürnberg supplenda, ne dicam præsupponen-  
da esse. Quippe quorum Processui regulariter & nostri  
Pro-

Processus conformis esse debet, dum peculiare aliquod receptum demonstrabitur.

§. 11.

Ante vero quam partes certaminis ingrediantur arenam Amicabilis Compositio eis suadenda foret, quia ad litigium tanquam durum aliquod remedium non prope-  
randum esse, ipse Christianus dictitat amor. Quodsi de hac spes nulla, in id omnes qui Iudicio interfunt, incumbere oportet, ut missis ambagibus citra moram modo quoque commodissimo res expediatur. Hinc est, quod ab Illustri Senatu Norico A. 1664. salutari profecto consilio Decretum: Es sollen Herren Richter / Assessores und Schöpffen / am Stadt- Land- Paurn- und Unter Gericht- noch ferner darob sehen / daß- in allen Sachen ante litis contestationem denen Partheyen beweglich zugesprochen werde / (sive hoc fiat ab illis iuris Personis Judicialibus, sive ab aliis puta arbitratoribus) zwischen ihnen gültliche Handlung gepflogen und sie miteinander verglichen / oder widrigen Falls der Process befördert / schleunig derinn verfahren und vergebliche Kosten und Weitläufftigkeiten abgeschnitten werden. Quæ ad nostrum Iudicium, licet illius mentio non fiat, utique necessario applicanda esse, nullus forte dubiat. Vestigia quoque videmus in Protocollis forestalibus, in denen Forst- Gericht- Büchern / quo & sequentem casum dubio procul referre licet, si pronunciatum est, in Sachen H. W. Sattlers contra L. O. 10. R. 18. pf. verrecknets Gelds / so O. dem Sattler schuldig seyn soll / betreffend / ist nach allem der Partheyen Fürbringen (intellige brevem & succinctam causæ narrationem, ut antecedens petitio responsio s. lineis inclusa ostendit) zu Recht erkannt / daß sich Kläger und Antz-  
wörter hinzwischen dem nähern Rechten miteinander berechnen  
sollen /



sollen / in Beywesen unpartheyischer schiedlicher Persohnen in gleicher Anzahl / wo das nit geschehe / so soll solches wieder zu Gericht angezeigt werden / soll ferner geschehen was recht ist.

§. 111.

Quodsi igitur amicabile hęc compositio nullo aptato gaudeat effectu, porro cavendum, ut in §. proxime præced. dictum, quo litium ambages amputentur & breviori via procedatur. Unde est quoque quod Illustris Senatus Noricus sapienti consilio variis articulis modum præscripserit, qui in inferiori Judicio nostro in dem Unter: Gericht / ubi Summarius observatur Processus tenendus. Potiores articuli eo redeunt, ut in causis minoribus posthabito processu scripto dem schriftlichen Process, actio ipsa oretenus instituat, reus ad hanc statim respondeat & de cætero res brevi intervallo ventiletur ac decidatur. Id quod & nostro Judicio convenit; ibi enim videmus utriusque partis proposita, generali quadam formula annotata & statim desuper pronunciatum esse. Exemplo sit hic Casus: H. S. Amptmanns: Knecht / klagt zu H. V. zum Gundersbühl / darum / daß er bey einem Beyher daselbst ehne geschetlich 47. Tannen und Fichten abgeraumb hab / bitt den V. dahin zu weisen / daß er ihn solchen abranmb / mit Widerlegung Gerichts: Kosten und Schaden richt. Proxima vero, quæ auditam actoris petitionem aliqua tantum linearum intercapedine sequuntur verba, hanc promunt sententiam: In Sachen H. S. Amptmanns: Knecht / contra H. V. zum Gundersbühl von wegen seines Abraumb/ist nach Klage/ Antwort Rede und Wieder: Rede zu Recht erkannt, mag gedachter V. einen Ayd schwören / daß solcher Abranmb weder durch sich selbst / oder durch sein Geheiß oder Befehl / auch ohn sein wissen geschehen seye / soll er des Spruchs halb ledig seyn.

E

Quæ

Quæ dicenda restant , in seqq. forte , dum de Processus ordinarii partibus sigillatim nonnulla tangemus , occurrunt.

§. IV.

Delibabimus itaque tamen aliqua de Processu ordinario ejusque partibus. Ubi ante omnia de citatione erit agendum. Hanc Dd. diversimode dispertuntur & præcipua divisio est , quod sit vel publica vel privata. Publica quæ etiam Edictalis est , in Judicio hoc plurimum in Concurſu Creditorum locum habet , si scilicet unus ex subditis hujus præfecturæ obærat , bonis cedit , aut alias Concurſus fit. Tunc enim obtinet Edictalis hæc citatio tam ad liquidandum , quam licitandum & exempla hodie sunt obvia.

§. V.

Privata fit vel ipsi citato in faciem vel ad domum , e. g. Uxori , liberis , & quidem vel viva voce , vel per literas Judicis. Hic in nostro Judicio de hac materia animadvertendum occurrit , quod cum alias nemo alterius subditum in Jus vocet , arg. *L. ult. ff. de Jurisd.* & hoc in casu subsidialis vel mediata citatio sit recepta , adeo ut potius per preces quam præceptum fiat , hic tamen aliud valeat , ita ut etiam unicus Judicii vel in faciem vel ad domum alienum subditum , utputa Brandenburgicum citare possit , sic enim supra allegata transactio Harrensensis de An. 1496. ratione Brandenburgicorum inter alia disponit. Des Forst-Gerichts Vorst mag auch den / die er für das Forst-Gericht fordern will / das Fürbott in ihr Behausung oder unter Augen verkündigen / doch nicht anderst dann in Sachen / die an das Forst-Gericht gehören/ex quibus ultimis verbis æquitas & ratio hujus articuli simul liquet , scilicet quod in forestalibus

libus causis tantum, hoc obtineat, in quibus tales, tanquam subditi forestales, considerandi & proinde citandi.

§. VI.

Ratione citationis denique adhuc ex Jure communi repetendum, eam non tantum ideo fieri debere, ut reus compareat, sed etiam ut deliberare & se præparare possit, atque ita præmeditatus accedat, & instructus ad agendum veniat, cognita actione, qua convenitur, *L. 1. pr. ff. de Edend.* Idem in nostris Judiciis confirmatum, si Illustris Senatus Decreto de Anno 1623. injunctum, ut actorum Procuratores actionem in duplo edant, & in prima statim citatione alterum exemplar reo insinuari curent; ratione cujus quoque in hoc forestali quondam legimus fuisse interlocutum: daß Klager der C. soll schuldig seyn / seine Klag zwisch in Schrifften im Vericht in 4. Wochen die nachsten zu erlegen / die soll dem S. (reo scil.) zugestellt / und der S. in seiner Antwort schriftlich gehört werden. Et rationem hanc transigentes similiter in oculis habuisse apparet, dum in Ordinatione Forestali An. 1535. prelo subjecta ita præter alia circa finem conventum: Item zu Verhütung künftigs Zancs ist abgeredt / wann die Forster die arme Leute pfänden / daß sie ihnen anzeigen / wie hoch und wofür sie pfänden / damit ein Armer / ob er darinn beschwehrt wäre / sein Nothdurfft zu handeln wiß / dann so es den armen Leuten als lererst vor dem Forst: Vericht angezeigt wird / könnten sie als bald ihr Unschuld nicht darthun.

§. VII.

Libellus, qui Dd. nihil aliud est, quam actio edita, proprie loquendo de actione in scriptis accipitur, late tamen etiam denotat ejus propositionem ore prolatam,

Umm. *disp. 6. thes. 37.* quamvis ceu mihi videtur valde improprie, cum in jure vix unquam vocabulum libelli sine scriptura legatur. Blum. *in Process. Cam. T. 68. n. 3.* libellum itidem dividit in verbalem & scriptum, & si ejus sententia hæc est, ut forte videtur, quod per verbalem intelligat repetitionem libelli scripti antea exhibiti, rectius tandem, credo, admitti posset distinctio, quia tunc libellus scriptus, qui revera existit in materialibus repetitur, cum alias nullo libello edito propositionem oralem rectius libellum fictum quis nominaverit. Notior autem & certior est altera libelli scripti divisio, quando à Dd. dispescitur in articulatam & simplicem sive (secundum Umm. doctrinam *d. disp. 6. th. 38.*) continuum. Cujus utriusque definitionem exhibere subervacaneum ducō, cum res nota. Notandum hic tantummodo in nostro Judicio forensali articulatam à multis temporibus fuisse receptam, quamquam nec de summario exempla desint. Post ubi v. Anno 1654. in Comitibus Ratisbonensibus universali Imp. & Statuum consensu, teste Recepto de his Comitiorum gestis conscripto, conclusum, libellum articulatam, in summo Camerali Judicio ob prolixitatem & ambages suas penitus esse proscribendum, & si simplicis usum, hoc tamen moderamine, retinendum, ut loco articulorum, si opus, punctatim construatur, (unde quoque subdivisio libelli summarii in summarium stricte dictum & punctatum, quam Blum. *d. T. 68. n. 21.* docet, orta) ab hoc tempore in collectis actis judicialibus libellum simplicem crebro usurpatum invenimus, licet magis ex recepto quam ex necessitate; quod argumento iterum in consilium adhibeas, Generos. Domini Christ. Scheurelii à Defersdorff/ Mœcenatis æternum devenerandi supra laudatam Dissertationem *de Judic. Reipubl. Noriberg. c. 2. circa §. 1. ult.*

§. V III. De

§. VIII.

De comparitione ferme nihil, de contumacia vero aliquid dicendum est. Illum quidem regulariter contumacem haberi, qui tribus edictis propositis, vel uno pro tribus, quod vulgo peremptorium appellatur, literis evocatus, præsentiam sui facere contemnit: *L. 33. §. 1. ff. de Re Jud.* his ipsis verbis sui nos edocet. Observatione dignum est, quod Dn. Brunnem. in *Proc. Civ. c. 4. n. 7* & ex eo Dn. Strick. in *Introd. ad prax. forens. §. 2.* notat, illum scilicet statim contumacem esse, qui si semel citatus, se comparere nolle dixerit. Et sic haud dubie intelligendus est ille casus, quando in judicio nostro quondam fuit interlocutum. Auf Klag und Fürbringen N. und des geschworenen Gerichts. Votten Relation, daß er dem Beklagten unter Augen verkündet hab / ist auf desselben Beklagten Ungehorsam auffenbleiben und nit erscheinen ertheilt und zurecht erkannt / daß der Kläger seine eingebrachte Klag erstanden / und vollung erlangt hab / und dem Antworter von Gerichtswegen der Wald verbotten seyn. Tantum autem abest, ut ita fuisset pronunciatum, si de expressa ejus inobedientia non constitisset, ut potius in aliis casibus legitima impedimenta illæsa remanserint. Sic enim alibi legimus: Ist zu Recht erkandt / dißweil er auf Berufung nit ist erschienen / daß er solches richte nach Walds-Ordnung / doch dem Beklagten vorbehalten nöthig ehafft. Reliqua hujus argumenti ex ipsa Reformatione Norica & stylo Judicii Civitatis petenda, circa quæ diutius morari, temporis ratio non patitur.

§. X7.

De litis contestatione paucis tenendum, ratione illius in Judiciis nostris unum invaluisse, ut quilibet Procuratorum disertis litem contestetur verbis: Hinc audimus etiam

am in Judicio Civitatis in dem Stadt: Gericht / quod publicum est, & auditores otiosos quoque admittit, à Procureatore actoris æque contestari litem, his omnino verbis: *will Anwalt nomine Principalis mediante litis contestatione affirmativa angezeigt haben / welcher Gestalt* &c. quod tamen, testibus actis Forestalibus, in hoc judicio vix in necessitatem juris tractum videtur; Nam in aliquibus libellis & aliis actorum propositionibus similem litis contestationem invenies, in aliquibus vero non æque.

### §. X.

At quæritur: an hæc actoris litis contestatio affirmativa defendi possit ex Jure Justiniano? siquidem de hoc maxime dubito. Prius autem erit discutiendum, quid sub verbo litis intelligatur, quam respondeatur ad hanc quæstionem; ubi, mea quidem sententia, nihil aliud quam contestationem controversiæ intelligendam esse facile crederem, licet Goedd. *ad L. 36. n. 3. §. 4. ff. de verb. sign.* varias litis significationes recenseat & litem hic quoque non controversiam sed actionem designare. *n. 6. §. 9.* statuatur. In quo tamen ab ejus sententia, citra injuriam forte, recedendum putarem, dum certe saltem in sensu nobis usitato, nihil potius quam contentionem & controversiam denotat, ob vernaculam phrasin cum dicimus: *den Krieg Rechtens befestigen.* Consentire videtur *L. 2. C. de Jurejurando, propter calumniam*, dum ex more legum Codicis *ἀπαφασιν* eandem vocem per certamina reddit, Vid. quoque *Novella 125. in praf.* Ratione verbi contestationis non est quod multa disquiramus, cum in eo ad unum omnes ferme consentiant Dd. quondam testibus adhibitis factam, nunc vero penitus abolitam esse solennem hanc contestationem. Utramque rem non minus succincte, quam

quam eleganter exponit Vinn. *ad Inst. tit. de off. Judic.* statim ab initio, ubi ait: *Si quis in jus vocatus est, neget, quod intenditur, & cum actore paratus sit contendere: negatio ejus rem dubiam, contentio utriusque litem facit, & a veteri ritu testationis in lite instituenda litis contestatio dicitur.*

### §. XI.

Considerata verborum natura nunc quæritur: an cum actoris propositione litis contestatio induci possit? & videtur secundum sensum Jur. Rom. negativa verior, si enim *L. 1. c. de lit. Contest.* intuemur, dilucide discernunt Impp. litis contestationem ab actionis editione, & litem tunc demum contestatam esse volunt, cum Judex per narrationem negotii causam audire cœperit; ad hanc autem narrationem negotii Dd. & imprimis Bartolus ad *b. l. rei responsionem* necessario requirunt, & recte. Nam ut secundum Rhetorum tradita Status controversiæ non potest formari, nisi de utriusque partis desiderio constet, ut liqueat quidnam sit in lite vel non? ita similiter Status litis neutiquam certe dignosci potest, nisi rei responsio adsit & doceat, non tantum in quo, sed etiam an lis sit? Nobiscum facit Dn. Textor *in Praxi Jud. p. 1. c. 4. n. 14.* & Blum. *in præc. Cam. T. 71. n. 2. cum aliis multis,*

### §. XII.

Si statutoria jura evolvimus, legimus im Württemberg. Land-Recht / P. 1. p. m. 87. Es heist und wird aber der Krieg Rechts damals verfangen und für befestigt gehalten / wann nach eingebrachter und übergebener Elag der Beclagte darauf mit gestehen oder widersprechen derselben ic. Antwort geben hat. His subscribit etiam Reform. nostrâ Norica T. 6. L. 2. §. Hette aber der Beclagte ic. & §. so die füractwande dilatorische cum seqq. §. §. Ex quibus facile evincitur, per actoris solam

solam propositionem non tantum non ex Rom. sed etiam ne quidem ex statutorio Jure litis contestationem statuere posse.

### §. XIII.

Quia tamen à Dd. Actori itidem tribuitur litis Contestatio, pace Eruditorum & salvo rectius sentientium iudicio, talem litis contestationem prævia & perspecta aliqua Rei responsione ex parte actoris per reproductionem sive repetitionem libelli forte admittendam esse concederem. Quo respicere quoque videntur Jura nostra statutoria in §. dagegen der Kläger ic. *juncta §. seq.* und wann also der Kriegs-Rechtens besetztigt. *d. Tit. & L. Reformat. Noric.* Et tutius in hoc sensu opinor, quis posset litis contestationem actoris defendere, quia tum jamjam de Statu litis constaret. Quodsi etiam quid perspiciam, eo certe redit Dn. Textoris sententia in *Praxi Jud. p. 1. c. 7. n. 13. in verb.* actor reproducendo libellum litem contestetur, & Gail. in *obs. p. 1. obs. 73. n. 2.* in verbis: hujusmodi enim libelli repetitionem affirmativam litis contestationem vocant.

### §. XIV.

Auditis autem his Gailii verbis dubium adhuc remanet, utrum litis contestatio ita recte in affirmativam & negativam diducatur; ut illa ab actore fiat. Certum enim est, quantum equidem scio, hanc distinctionem in toto Jure Justiniano expressam non reperiri, ad minimum hoc in sensu; siquidem jure illo actoris litis contestationem penitus incognitam credere volumus. Sed fac esse, eam præter literam Juris Justiniani docendi gratia in foro & praxi receptam, ut Biccus in *Collegio Juridico Argentor. enucl. ad tit. ff. de Jud. n. 45.* fatetur: Non capio certe, quidnam commodi ex hac distinctione proventurum sit, quidque ea sibi velint Dd.? dispescitur enimvero in modo dicta hypothesi, (quod & actori competat litis contestatio,) aut



aut utriusque partis contestatio in affirmativam & negativam, aut in specie illa Actori hæc Reo perpetuo attribuitur? Priori casu falleret hoc in actore cujus contestatio negativa non potest esse, semper enim qui agit, se litem contestari affirmaret non negaret, & licet detur actio negatoria in servitutibus, attamen nec hoc casu statuenda esset actoris contestatio negativa litis, quia tantum Jus quod alter præten- dit ei denegat & litem propterea, ut edoceat hanc denegationem, contestari contendit & affirmat. Posteriori casu autem sequeretur rei litis contestationem semper & necessario fieri negativam, cui tamen praxis reclama- & multi Dd. ipsi id impugnant.

§. XV.

Rectius forte igitur hac in re sentient & propius ad Jur. Rom. principia accedent Dd. illi, qui in salvanda hac distinctione, unam tantum litis contestationem admittunt, & eam quidem per rei responsionem fieri statuunt, quam solam commode in affirmativam & negativam partiuntur, ita ut in Praxi fortasse, haud citra utilitatem, nunc esset retinenda hæc partitio, prout in supra citato loco aus- dem Würtemberg. Land-Recht recepta videtur. Illos equi- dem sectari nolo, qui affirmativam eam esse dicunt, si simpliciter confitetur Reus, se illud debere quod Actor petit. Licet enim tunc Judex ad sententiam procedere possit, non foret tamen lis aut controversia sive disputa- tio, multo minus litis contestatio, vid. Besold. *de Proc. Jur. C. 10. n. 3.* nisi quis verbum Litis cum Gædd. præter nostram praxin, ut supra demonstratum dedimus, pro ac- tione accipere velit.

§. XVI.

Sed probabilior eorum habenda distinctio, qui affir- mativam litis contestationem rei dicunt, ubi narrata acto- ris quidem fatetur, actionem vero per exceptionem per- empto-

emptoriam elidit. Negativam contra, ubi simpliciter intentionem ejus reprobatur & negat. Et huic sententiae adstipulatur Dn. Brunnem. in *Proc. Jur. Civ. c. 14. n. 8.* item D. Stryck. in *Introd. ad Prax. For. c. 15. n. 3.* Termin. in *Proc. Jur. c. 208. n. 7. & 8.* quamvis hic etiam admittit simul alteram affirmativam, quam §. præced. rejecimus. Vid. Vinn. in *select. Jur. quest. lib. 1. c. 17. inf.* item Goedd. ad l. 36. ff. de *V. S. n. 21.* ubi in hypothese sua, quod vocabulum litis actionem & hic denotet, hujus distinctionis vestigia ex jure Romano arcescere satagit.

§. XVII.

Revocat tandem nos in circulum, e quo hactenus evagati sumus, Processus ordo, & postulat, ut dereliquis etiam non nihil dicamus. Quod ergo Exceptiones, Replicas, Duplicas & alias posteriores allegationes concernit, Jus civile Romanum certam mensuram non præscribit, sed permittit potius ultra triplicas procedere. §. 3. *Inst. de replic.* Sed licentiam hanc allegationes multiplicandi merito hodie refræmandam & ad duplicas tantum restringendam, nec triplicas, nisi ex gravi causa concedendas esse recte censet Vinn. ad d. §. 3. Id quod usu receptum videmus nostro ævo in Camera, teste Blum. *T. 63. n. 19.* imo in *n. 17.* quasdam refert causas, in quibus nec duplicæ & *n. 18.* alias, in quibus ne quidem replicæ admittuntur. Quoniam autem in nostro Judicio Forestali nullam certam mensuram injectam esse accepimus, sed potius diversa rerum exempla sese offerunt; Tutius dubio procul cum Vinn. statuimus: a Judice recte duplicas, in quibus scil. plurima negotia regulariter absolvi possunt, permitti, ut ne alias necessarius scriptorum seu allegationum numerus diminuat, posteriores vero soli Judicis arbitrio, pro cujuslibet causæ natura & statu, relinquendas esse, actis ipsis forestalibus non obloquentibus.

§. XVIII.

§. XVII.

De probatione quæ in processu fit, generatim tenendum: eam vel per instrumenta, vel per testes, vel per juramenta, vel per *diroschias* seu ocularem inspectionem fieri: non exclusis sed potius in subsidium adhibitis præsumptionibus sufficientibus, si claræ probationes deficiunt; quibus tamen omnibus non opus, si confessio partis litem infringit & disputationibus obicem ponit, quippe quæ confessio quandoque etiam per positiones summario libello insertas, jurejurando impulsore, elicitur.

§. XIX.

Nobis ad probationum species descendentibus occurrunt peculiare quidam per instrumenta probandi modi, de quibus nonnihil dicere animus est. Ad docendam enim qualitatem forestalem, daß eines sein gut Wald-Recht in dem Wald Sebaldi hab / inprimis juvat (1) matricula sive catalogus forestalis, daß so genannte Hengenbüchlein / in quibus omnia prædia hoc jure gaudentia inscripta inveniuntur, una cum canone, quem quotannis in recognitionem istius debent. Ex quo dubio procul est, quod ab una hujus canonis specie, quam per gallinas præstamus, nomen adeptus hic libellus. Et quamquam quis per alium aliquem librum aus einem andern Urbar: Saal: oder Gült: Buch eandem qualitatem prædii sui probaturus est; atamen eo nihil efficit, si prædium suum in nullo exemplari hujus matriculæ (utpote quæ propter possessorum mutationes quandoque renovatur) non occurrit, aut ex aliis forestalibus libris, de quasi possessione hujus juris per multos annos constat. Atque ejus ratio est, quod tales probationes nullo firmo nitantur fundamento, præsertim cum adscriptiones horum aliorumve jurium realium sæpius sine causæ cognitione fiunt, nec eas sufficiens aliqua

probatio præcessit. Hinc quoque duobus cautum Decretis Illustris Senatus Nor. *de An. 1582. & 1603.* daß in die Kauff-Brieff keine Feuer-Waldrecht oder anders Herkommen ohne deren Amtleute / welche in solchen Juribus zu sprechen haben / Vorwissen und Zulassung eingeschrieben werden sollen.

S. XX.

Ratione Pignorationum provocant (2) actores publici ( famulos seu servos Dn. Præfecti indigito ) ad Libros pignorationum , auf die Pfand-Bücher / quos atiam generali nomine appellant , die Wald-Bücher / e. g. H. R. (Amptmanns Knecht ) klagt zu H. B. Müllern zu der - Müllumb etlich Pfand im Wald-Buch begriffen / bitt ihn gerichtlich dahin zu weisen / daßer ein solches richt nach Wald-Ordnung / ita (3) similiter per literas reversales , de quibus supra c. 3. §. 8. diximus , réprobatio fit ex parte des Amptmanns-Knechts / si quis aliquid de Jure prætendit , quod tamen precario , secundum tenorem harum reversalium , concessum. Superest item (4) probationis per instrumenta species illa , si per delineationem vel picturam antiquam , durch einen Riß / statum aut situm prædii aut loci , terminorum limitumve probare quis cupit , modo libri forestales vel acta eam non impugnent.

S. XXI.

Per testes idoneos etiam sæpius edoctum jus e. g. pacendi , vel potius juris ejusmodi exercitium ; Imprimis quod ad possessionem vel quasi attinet , num scil. hic vel ille aut majores sive antecessores sui in quasi possessione juris fuerint. Nec desunt exempla in causis forestalibus , ubi controversia ex uno tantum actu , possessorio scil. pendebat , aliquot testes statim ad acta testimonia sua dedisse , brevi adnotatione de eorum ætate & statu præmissa. Cæteroquin extra processus summarii angustias ordine juris observato communi, proba-

probatoriales articuli sunt exhibiti, (Weisungs- Articuli) ubi formatio interrogatoriorum & generalium & specialium, gemeine und sonder Fragstück (ut stylus protocollorem antiquus habet) reo etiam publico als dem Amtmannsknecht libera semper fuit.

§. XXII.

Unicum hoc præjudicium meretur notari, quad famulus Dn. Præfecti ein Amtmanns Knecht / & saltuarius mercenarius, ein Stock-Forster / consensu tamen utriusque partis, ad testimonium dicendum in causa socii sui actoris, eines andern klagenden Amtmanns: Knechts/fuerint admissi, adeo ut uterque tantum promissorii sui iuramenti ratione officii præstiti admonitus deposuerit. Tenor protocolli ita se habet: H. B. Amtmanns- Knecht / item C. C. (S. H. forestarii hereditarii eines Erb-Forsters Knecht und Forster intellige Stock-Forster) haben auf Be- willigung beeder Partheyen bey ihren Amtes- Pflichten gesagt/ und sind zuvorderst in gemeinen Fragstücken ihnen Amtes halben fürgehalten / unverdächtig erfunden / &c. &c.

§. XXIII.

Jurisjurandi religioni quoque sæpius relicta sunt, ad quæ veritati aliter via non patuit. Sic purgatorium (ceu videtur) injunctum, quando interloquebatur: In Sa- chen H. S. Amtmanns- Knecht contra E. Z. ist nach Klag/ Ant- wort -- zu Recht erkannt / -- mög Z. schwören das sein Fürgeben ungefährlich die Wahrheit / daß er diesen Abraum nicht gethan/ wie er beklagt worden / so soll er dieses Zuspruchs ledig seyn. Suppletorium vero ita delatum esse credo: Ist auf beeder Theil Darbringen zu Recht erkannt/ mag der An- worter schwören / daß er dießmal an demselben Holz nit gehauen/ und sein Fürgeben und Verantwört die Wahrheit/ so sey er dem Kläger an diesem Zuspruch nichts schuldig / könne oder wolle er aber solchen Eid nit thun / so soll er das Pfand

swandeln nach Walds-Ordnung. In causis autem levis momenti vel minoris præjudicii juramento merito parcat, ne profanationem Sanctissimi Nominis Divini Judex incurrat. Unde est quod in his nudæ asseverationi, tacto simul Judicis baculo, steretur; & sæpe illam his junctam esse verbis ex actis didicimus: Mag Beelagter an Aldes statt anrühren / daß sein Vorgeben ungesährlich die Warheit seye. 2c. 2c.

§. XXIV.

Haud rarissimus sed admodum frequens potius probandi modus est *auris* seu ocularis inspectio, quippe quæ in causis ædificiorum, servitutum & id genus aliis omni alia probatione longe præstantior, instituitur in causis majoris momenti non tantum à Domino Præfecto, sed etiam à 2. (utplurimum) ex Illustri Collegio Minorum Deputatorum adscito Actuario & fabro lignario forestali, den Wald-Schreiber und Wald-Hauer / qui ultimi in rebus exiguis alias soli hosce actus expediunt. Lignarius enim Faber tanquam hujus suæ artis peritus, statum objecti inspiciendi, e. g. ædificii sub examen revocat, de quo edictus Actuarius Judicio in scriptis refert. Omnia quoque futura ædificia & vilissimæ eorum partes non nisi consensu Domini Præfecti exstrui vel mutari permittuntur, quem vero regulariter ocularis inspectio & aliqualis saltem delineatio mechanica, quam Ichnographiam dicunt, præcedit.

§. XXV.

Transimus ad sententiam, quæ secundum Dd. instituta vel interlocutoria vel definitiva est, de illa, quam subdividunt in simplicem & mixtam nihil dicemus, cum jam exempla de his in antecedentibus inveniuntur. De definitiva ergo nobis sermo erit. Cui & hic plerumque præmittuntur, quæ ad processum ipsum pertinent,

e. g. auferneute Klage/ Antwort/ Red/ Widerrede / (hæc 2. verba in recentioribus vix occurrunt) beeder Theil fürbringen auch der verhöreten Zeugen Sag und verlesen der Wäld-Bücher / deegleichen Sag des Klägers von N. wegen/ ist zu Recht erkandt/ daß ic. Quodsi vero quis publico nomine fuerit conventus, e. g. à famulo ven dem Ambrmanns-Knecht/ vel quandoque olim à Dn. Præfecto ipso, Assessores expressè Judicantes fuere appellati v. g. haben sich die Herren Schöpsfen einer endlichen Urtheil dahin verglichen/ daß ic. qui tamen hoc in casu quoque rem dubiam Superioribus retulerunt, e. g. auf beeder Theil fürbringen/Klage/Antwort haben die Urtheilere Bedacht genommen mit diesem Abschied die Sache ad Senatum gelangen zu lassen. Qui casus Relationis Judicis inferioris ad superiorem (qua de vid. t. t. C. de relati.) fortè haud incongruè hic signandus erat. Licet enim in Nov. 125. hæc relationes propterea, quod lites per eas protraherentur sublatæ sint, dubitat tamen Rittersh. ad Nov. P. 9. c. 7 n. 6. in f. de ambiguitatibus ex legibus provenientius, num scil. & illas Imperat. intellectas voluerit. Adeo ut eo tutius & hoc in casu, ubi Judicis res agebatur, Relatio sibi locum vindicare poterit. Quid? quod in Decretal. c. 68. de Appell. Pontifex & in Nemesi Carolina art. 7. § ult. Sacratissimus Legislator hanc relationem approbant, & quidem optimo maximo jure in Criminalibus, eo, quod appellationis beneficium ibi valde restrictum.

§. XXVI.

De reliquo ratione sententiarum Judicii nostri adhuc monendum est, eas, ut plurimum relative concipi, ad actoris libellum vel petitum referendo decisum, etiamsi ratione plurium capitulorum ex parte condemnatoria ex parte absolutoria sit, ut de utroque sequens testatur sententia: Nach Anhörung/ Klage/ Antwort/ beeder Theil geführter Kundschaft/ ertheilten und eingenommenen Augenschein/ allen fernern fürbringen und gethanen Beschluß ist zu Recht erkant/ daß Beklagter erst nach des Klägers Klage und Begehren bey dem ersten Punct zugelehen und solg zu thun schuldig/ aber des andern Puncts halben/ absolvirt und geseidiget seyn solle.

§. XXVII.

Ratione expensarum suggerunt nobis acta informationem, item ut in aliis Judiciis eas mox compensando mit Vergleichung mox ad judicando mit Abtrag der Gerichts-Kosten und Schäden/ ad calcem sententiarum rejicere, prout scil. pars victa temere litigans fuit vel probabilem litigandi causam habuit. Et hæc litigandi causa attenditur etiam

etiam in adjudicatione pignorationum, der verfallenen Pfand haben /  
ficientim in Sententia aliqua condemnatoria annexum est : und der  
verfallenen Pfand haben ist der Beklagte aus beweglichen Ursachen / (quod  
facile ex antecedentibus testium depositionibus hauriendū) dieselbe  
beurtheilt erlassen.

§. XXVIII.

Ex contrariis Sententiis unicuique hoc ad finem properando de-  
cepimus, Appellationem hinc licitam non esse, Inclytum tamen Sena-  
tum Noricum aliquando huic privilegio in tantum cessisse, ut appel-  
lationem ad se ipsum admiserit. Quamquam in omnibus actis Judi-  
cialibus præter unum casum vix alius occurrat ; Si nimirum oppi-  
dum Laus / ejusve cives contra Dominum Præfectum Anno 1528. de  
causa aliqua disceptati sunt, ea autem decisā tanquam victi litem ad  
Senatum, prævio hujus consensu, transtulere, ut nos hac de re acta  
utriusque instantiæ certiores reddunt. Restarent adhuc multa &  
imprimis totum speciale caput de Cognatis Judicii nostri, ubi dicen-  
dum esset 1) de Sessionibus Illustrium Dominorum Deputatorum  
von Wald- Herren-Sessionen / 2) de Præfectura nostra Forestali von  
Wald- Ambt / quæ in causis extrajudicialibus nonnunquam tamen  
etiam in judicialibus solennem causæ cognitionem non requirentibus  
Judicio subservit ; universalem autem inspectionem in omnes offi-  
ciales & subofficiales, e. g. Erb- und Etz-Forster Dn. Præfecto tri-  
buit. Ac denique 3) de altero Judicio forestali, quod in opposita re-  
gione meridionali claret, & das Zeidel- Gericht in specie nominatur,  
propriamque Præfecturam itidem habet, quæ Illustres Dominos De-  
putatos in extrajudicialibus æque ac nostra superiores agnoscit. Sed  
quia hæc omnia cum reliquis amplius exigunt spatium, quam quod  
mihi publicorum negotiorum cumulo obruto contigit, filum abrum-  
pere cogor. Finem modò dictorum Judiciorum & præfecturarum  
in eo positum esse admonens, quod Sylva à devastatione facta recta  
conferretur, ejusque incrementum in Commodum Per-illustris Reip.  
Patris & tum Noricorum, tum aliorum vicinorum subditorum indies  
promoveatur, nec minus quoque quilibet eorum, qui hoc Jure gau-  
dent, eò tuto gaudeant, alios longè arcendo. Fine autem rei impo-  
sito manum revoco, humillimo pectore Summo Divino Numini  
immortales agens gratias, Cujus misericordia  
omnis profectò expers

FINIS.

